

Står norsk landbruk og næringsmiddelindustri for fall?

Årsmøteuttalelse fra Sarpsborg Nei til EU

Landbruks- og matdepartementet understreker at samfunnsoppdraget til jordbruket er å sikre befolkningen i Norge nok og trygg mat produsert på norske naturressurser. Denne erkjennelsen finner vi også i Hurdalsplattformen, som var grunnlaget for regjeringa utgått av Ap og Sp i 2021, og som slår fast at selvforsyningsgraden må økes. Sarpsborg Nei til EU viser videre til Totalberedskapskommisjonens rapport (NOU 2023:17) som anbefaler «å umiddelbart legge planer for økt selvforsyningsgrad basert på norske råvarer». Dette blir fulgt opp i Stortingsmelding nr. 11 (2023–2024) - *Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogleighetene i jordbruket*.

Selv om jordbruket gjennom EØS-avtalen ikke omfattes av den frie vareflyten, skal Norge og EU møtes for gradvis å liberalisere handelen med jordbruksvarer på gjensidig fordelaktig basis. Virkeligheten er en annen. Ifølge Norges Bondelag har handelsbalansen med EU gått fra minus 8,4 milliarder kroner i år 2000 til minus 62 milliarder kroner i 2024, i norsk disfavør.

Norske bønder samt mat- og drikkeindustrien sysselsetter om lag 80 000 personer spredt rundt i hele landet. I en rapport av Oslo Economics fra oktober 2025, som er utarbeidet for NHO Mat og Drikke, heter det at «Næringsmiddelindustrien utgjør hele 14 prosent av den totale verdiskapingen i norsk industri. Næringsmiddelindustrien sysselsetter om lag 40 000 årsverk og er til stede i hele Norge. Flere steder i Norge er den lokale næringsmiddelindustribedriften en av bærebjelkene i lokalsamfunnet».

Norskproduserte jordbruksvarer er generelt renere enn importerte produkter. Analyser som NIBIO har foretatt for Mattilsynet viser at hele 58 prosent av prøvene fra norske produkter, var helt uten plantevernmiddelester i 2024. Til sammenligning var 35 prosent av prøvene fra EU/EØS-landene og 27 prosent av prøvene fra resten av verden uten funn.

Det norske klima, vår natur og det politiske målet om landbruk over hele landet og økt selvforsyning på norske ressurser, forutsetter egen jordbrukspolitikk og opprettholdelse av et effektivt tollvern. Dessuten har vi et lønnsnivå i Norge som ligger høyere enn i de fleste andre land. Dersom Norge skulle bli EU-medlem vil vi bli en del av EUs felles landbrukspolitikk, noe som betyr at den norske tollen på alle landbruksvarer fra EU må fjernes. Det vil medføre en drastisk nedgang i norsk jordbruk og selvforsyningsgrad, men vil også ramme tusenvis av norske industriarbeidsplasser. Om vi tar med ringvirkninger som norsk jordbruk og matvareindustrien gir, vil de negative konsekvensene bli store. Vi kan vise til Sverige hvor selvforsyningsgraden har falt betydelig etter at landet ble EU-medlem.

Noen dager før jul i 2025 samlet tusenvis av EU-bønder seg til omfattende protester i Brussel mot Mercosur-avtalen, en frihandelsavtale mellom EU og fire søramerikanske land. Avtalen vil fjerne toll på jordbruksvarer fra disse landene, noe som gjør at EU-bønder frykter for sitt levebrød. Etter forhandlinger gjennom 26 år ble avtalen vedtatt i EU fredag 9. januar, selv om den må godkjennes i EU-parlamentet før den kan tre i kraft. Denne forverrede konkurransen som avtalen vil medføre for bønder i EU, vil norske bønder også møte ved et eventuelt EU-

medlemskap. Et EU-medlemskap vil derfor ramme norsk selvforsyning og norske arbeidsplasser hardt.